

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-правових
дисциплін

Протокол № 1 від 27 серпня 2019 р.

Зав. кафедри

 С.А. Остапенко

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНА ТА ПОЛІТИЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ»

(заочна форма навчання)

Кількість кредитів ECTS 4

Розробник: Ніколенко К.В.,
доцент кафедри іноземної
філології, українознавства та
соціально-правових дисциплін,
канд. філос. наук

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	4
Загальна кількість годин	120
Кількість модулів	1
Лекції, годин	8
Практичні / семінарські, годин	4
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	108
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	
самостійної роботи студента	
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль – формування системи знань про природу конфліктів, зокрема економічних і політичних, набуття практичних навичок у їх розв'язанні, вироблення вмінь прогнозувати і контролювати конфліктну ситуацію, позитивно сприймати конфлікт і прагматично його використовувати.

Завдання: усвідомити значення економічного і політичного конфліктів у системі соціальних відносин. Засвоєння студентами різних підходів к визначенню конфліктів; вивчення теоретико-методологічних засад загальної теорії конфліктів; оволодіння системою знань про закономірності формування та розвитку економічних та політичних конфліктів; з'ясування сутності, структури, основних причин виникнення, функцій та типології конфліктів; оволодіння технологіями управління та врегулювання конфліктів.

Предмет: економічний і політичний конфлікт у соціальному житті суспільства.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема № 1. Предмет і зміст курсу конфліктологія. Поняття конфлікту.

Тема № 2. Становлення економічної конфліктології та її теоретико-методологічні засади.

Тема № 3. Економічні кризи як джерело конфліктних ситуацій.

Тема № 4. Конфлікти та конкуренція.

Тема № 5. Конфлікти в приватизації.

Тема № 6. Конфлікти на споживчому ринку.

Тема № 7. Корпоративний конфлікт. Управління корпоративним конфліктом.

Тема № 8. Зовнішньоекономічні конфлікти.

Тема № 9. Політична конфліктологія: її становлення та теоретико-методологічні засади.

Тема №10. Типологія політичних конфліктів.

Тема №11. Моделі кризового розвитку політичного конфлікту.

Тема № 12. Політичний тероризм та екстремізм.

Тема № 13. Специфіка сучасних етнополітичних конфліктів.

Тема № 14. Міжнародні політичні (регіональні) конфлікти.

Тема № 15. Шляхи і способи розв'язання та регулювання політичних конфліктів.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Заочна форма навчання				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	срс
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Економічна конфліктологія					
Тема 1. Предмет і зміст курсу конфліктологія. Поняття конфлікту.	8	0,5	0,25		7,25
Тема 2. Становлення економічної конфліктології, та її теоретико-методологічні засади.	8	0,5	0,25		7,25
Тема 3. Економічні кризи як джерело конфліктних ситуацій.	8	0,5	0,25		7,25
Тема 4. Конфлікти та конкуренція.	8	0,5	0,25		7,25
Тема 5. Конфлікти в приватизації.	9	0,5	0,25		8,25
Тема 6. Конфлікти на споживчому ринку.	9	0,5	0,25		8,25
Тема 7. Корпоративний конфлікт. Управління корпоративним конфліктом.	6	0,5	0,25		5,25
Тема 8. Зовнішньоекономічні конфлікти.	6	0,5	0,25		5,25
Разом за змістовим модулем 1	62	4	2		56
Змістовий модуль 2. Політична конфліктологія					
Тема 9. Політична конфліктологія: її становлення та теоретико-методологічні засади.	9	0,5	0,25		8,25
Тема 10. Типологія політичних конфліктів.	9	0,5	0,25		8,25
Тема 11. Моделі кризового розвитку політичного конфлікту	10	0,5	0,25		9,25
Тема 12. Політичний тероризм та екстремізм	10	0,5	0,25		9,25
Тема 13. Специфіка сучасних етнополітичних конфліктів	7	0,5	0,25		6,25
Тема 14. Міжнародні політичні (регіональні) конфлікти.	7	0,5	0,25		6,25
Тема 15. Шляхи і способи розв'язання та регулювання політичних конфліктів.	6	1	0,5		4,5
Разом за змістовим модулем 2	58	4	2		52
Усього годин	120	8	4		108

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Предмет і зміст курсу конфліктологія. Становлення економічної конфліктології та її теоретико –методологічні засади. Основні принципи та специфіка економічної конфліктології.	2
2	Семінар запитань і відповідей Сутність і поняття політичних криз, їх специфіка та особливості, вплив на соціально-економічні процеси.	2
	Всього	4

5. Індивідуальні завдання

1. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Економічна конфліктологія	56	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань:об'єкт і предмет конфліктології. Галузі конфліктології, її методи. Поняття конфлікту та загальні характеристики його проявів. Економічна конфліктологія в історичному розвитку. Предмет і метод економічної конфліктології. Особливості дослідження економічних конфліктів. Класифікація, структура, функції економічних конфліктів, особливості його динаміки. Науковий підхід причин виникнення економічних криз. Сучасні теорії економічних криз. Класифікація видів економічних криз. Економічна криза в Україні. Особливості, наслідки та фактори стабілізації. Визначення понять «конфлікт», «конкуренція». Конкуренція та конфлікт як форми взаємодії, їх особливості. Конкуренція та її роль у функціонуванні ринкової економіки. Західна модель приватизації, її особливості та складнощі в умовах приватизації України. Масова приватизація, її недоліки і суперечності. Недосконалість законодавчої бази приватизації та її негативні наслідки. Конфлікти соціальних власників і робітників підприємств як наслідки приватизації. Основні види та функції Ринку споживчих товарів як конфліктна сфера. Консюмеризм: сутність, об'єктивні передумови виникнення. Закон «Про захист прав споживачів». Споживчий екстремізм. Джерело [3,8,15,17,26,31,33,36,38,].	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування

		Джерело [2, 3, 9,10,13,22]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до обговорення теоретичних питань.	
Змістовий модуль 2. Політична конфліктологія	52	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: виникнення політичної конфліктології її зміст, методи. Конфлікти і влада. Роль і місце конфлікту в політичних відносинах. Поняття політичного конфлікту, його особливості. Джерела виникнення і розгортання політичних конфліктів. Функції політичного конфлікту. Поліфункціональність конфліктів. Соціально-політичні конфлікти в Україні, їх природа та сутність. Політичний тероризм як різновид політичного екстремізму. Політичний тероризм и політичний терор. Види і типи тероризму. Методи терористичної діяльності. Основні наукові школи та підходи до вирішення політичних конфліктів. Стадії управління конфліктним процесом. Методи подолання конфліктів. Шляхи подолання політичних конфліктів. Юридичні способи вирішення конфлікту. різноманітність критеріїв типологізації політичних конфліктів. Три основні типи політичних конфліктів. Основний поділ політичних конфліктів з точки зору масштабів і рівнів прояву. Конфлікти авторитарної влади. Конфлікти демократичної влади. Політичний скандал: поняття, різновиди. Суть політичної кризи, її загальні риси. Основні прояви політичної кризи. Політична криза як чинник трансформації взаємовідносин громадянського суспільства і влади. Джерело [2,910,13,22,29,30,35, 37]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до обговорення теоретичних питань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування

7. Результати навчання

1	Знання теоретичних основ конфліктології, а саме: об'єкт і предмет конфліктології, галузі конфліктології, її методи. Загальні характеристики конфлікту його проявів. Предмет і метод економічної конфліктології, особливості дослідження економічних конфліктів.
2	Знання ключових аспектів економічної кризи її сутності, видів та причини виникнення. Взаємозв'язок економічної кризи та конфлікту. Визначення понять «конфлікт», «конкуренція», та розуміння конкуренція і конфлікту як форми взаємодії, їх особливості. Законодавство про захист економічної конкуренції.
3	Знання ключових положень: приватизації, її економічне та юридичне розуміння. Класичний і інверсійний тип формування ринкової економіки. Розуміння Західної моделі приватизації, її особливості та складнощі її втілення в умовах приватизації України
4	Знання основних конфліктів, що відбуваються на ринку споживчих

	товарів, понять «консьюмеризм» і «споживчий екстремізм», а також Закон «Про захист прав споживачів».
5	Знання основних понять, категорій, методів політичної конфліктології, сутність політичного конфлікту, його роль в політичних відносинах.
6	Знання типів політичних конфліктів і криз, їх особливості, відмінності політичних конфліктів авторитарної і демократичної влади. Сутність політичного скандалу. Основні прояви політичної кризи.
7	Розуміння причин виникнення етнополітичних конфліктів їх типів та форм вирішення. Знання проявів етнополітичних конфліктів в сучасній Україні та країнах пострадянського простору.
8	Знання поняття феномену «політичного тероризму» і «екстремізму», відмінності понять «політичний тероризм» і «політичний» терор. Розуміння основних методів подолання конфліктів.

8. Розподіл балів, які отримують студенти впродовж семестру

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	100
40	40	20	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. – К. : Молода нація, 2005. – 110

2. Анцупов А.Я. Конфликтология: учебник для вузов / А.Я.Анцупов, А.И.Шепилов. – 3-изд., - СПб.:Питер, 2008. – 496с.
3. Алейников А.В. Экономическая конфликтология: учебное пособие. Изд. Фонд развития конфликтологии. 2015. – 308с.
4. Апостолова Н.Н. Каким должен быть посредник (медиатор) // Закон и право. - 2010. - № 4. - С. 93-95.
5. Архипкина А.С. Институт медиации в современном праве // Сибирский юридический вестник. - 2011. - №1. - С.167-170.
6. Блищенко В.И. Региональные конфликты и международное право (вторая половина XX – начало XXI века) / В.И. Блищенко М.М.Солнцева: Учебное пособие. - М.: «Городец», 2005. – 496 с.
7. Балабанова Л.В. Маркетинг підприємства: Навчальний посібник / Л.В. Балабанова. — К.: ЦУЛ, 2012. — 612 с.
8. Блэкуэлл Р. Поведение потребителей: Учебное пособие / Р. Блэкуэлл, П. Миниард, Дж. Энджел — Санкт-Петербург: Питер, 2010. — 944с.
9. Бандурка А.М. Конфликтология: учебное пособие для вузов / А.М.Бандурка, В.А.Друзь. – Х.: РИП «Оригинал». – Фортуна-пресс, 1997. – 356с.
10. Ващенко І. В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в ОВС. Монографія. / І. В. Ващенко –Харків : ОВС, 2002. – 312 с.
11. Ващенко І. В. Характерні ознаки етнічного конфлікту / І. В. Ващенко // Вісник ХДПУ ім. Г. С. Сковороди. – Психологія, №11, 2003. – С. 131-142.
12. Ващенко І. В. Роль етнічної самосвідомості в етнічних конфліктах / І. В. Ващенко, Ж. Л. Саакова // Наука і освіта: наук. – практ. ж-л. - №1, 2004. – С. 89-102.
13. Герасіна Л.М. Конфліктологія: підручник / Л.М.Герасіна, М.І. Панов. – Х.: Право, 2002. - 249с
14. Горбач Л. Міжнародні економічні відносини : Підручник/ Люд-мила Горбач, Олексій Плотніков,. -К.: Кондор, 2005. -263 с.
15. Драганчук Л.С. Поведение потребителей: Учебное пособие / Л.С. Драганчук — М.: ИНФРА-М, 2011. — 192 с.
16. Закон України про захист економічної конкуренції. Відомості Верховної Ради України, 2001р, № 12.
17. Закон «Про захист справ споживачів». Відомості Верховної Ради. 1991, № 30, ст. 379.
18. Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз / І. О. Забеліна // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – Одеса, 2013. – Вип. 49. – Режим доступу : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564> .
19. Ємельянов В. П. Терористичний акт: загальне поняття, відмежування від суміжних злочинів та шляхи вдосконалення складу злочину / В. П. Ємельянов // Вісник Асоціації кримінального права України. – 2015. – № 1 (4). – С. 233–244.
20. Клочко В. Глобалізація та її вплив на країни з перехідною економікою// Економіка України, 2001. - №10, с. 51-58.
21. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.В. Міжнародні економічні відносини: Навч. посіб. - К.: Знання - Прес, 2002.- 405 с.
22. Козырев Г.И. Политическая конфликтология: учебное пособие. / Геннадий Иванович Козырев. – М.: ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2011. – 432 с.

23. Липов В. Міжнародна економіка : Навчальний посібник/ Володимир Липов,; М-во освіти і науки України, ХНЕУ. -Харків: ВД "ІНЖЕК", 2005. -406 с.
24. Міжнародна економіка : Підручник/ Григорій Климко, Віра Рокоча,; Ред. Анатолій Румянцев,; Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. -К.: Знання-Прес, 2003. -447 с.
25. Мацієвський Ю. Деякі аспекти вивчення феномена кризи у політичних дослідженнях / Ю. Мацієвський // Політичний менеджмент. – 2008. – № 6. –
26. Наумов В.Н. Модели поведения потребителей в маркетинговых системах: Учебное пособие / В.Н. Наумов; под ред. Г.Л. Багиева — СПб.: СПбГУ-ЭФ, 2009. — 240 с.
27. Одягайло Б. Міжнародна економіка: Навчальний посібник/ Бо-рис Одягайло. -К.: Знання, 2005. -397 с
28. Печенюк І. С. Сутність і витоки міжнародного тероризму / І. С. Печенюк, М. М. Шевченко // Воєнна історія – 2004. – 46. – С. 39–53.
29. Политическая конфликтология: Работы российских и зарубежных авто-ров: Хрестоматия / Под ред. д.п.н., проф. М.М. Лебедевой и д.и.н., проф. С.В. Устинкина. – М.; Н.Новгород, 2002. – 312 с.
30. Политическая конфликтология : Учебное пособие / Под ред. С. Ланцова. – СПб. : Питер, 2008. – 408 с.
31. Поведение потребителей: Учебное пособие. / И.В. Алешина — М.: Фаир-Пресс, 2000. — 384с
32. Світова економіка: Підручник для вищих навчальних закладів/ Керівник авторів А.С. Філіпенко. - К.: Либідь, 2004. – 258 с.
33. Пискунова Л.П. Экономическая конфликтология. Учебное пособие. - Екатеринбург: 2007. 150с.
34. Пуригіна О.Г. Міжнародні економічні конфлікти: Навч.пос. – Київ: Центр учбової літератури, 2008. – 280с.
35. Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладиґа, Л.І. Ладиґа. – Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012, - 351 с.
36. Прокопенко О.В. Поведінка споживачів: Навчальний посібник. / О.В. Прокопенко, М.Ю. Троян — К: Центр учбової літератури, 2008. — 176с.
37. Тимофеева Л.Н. Политический конфликт. – М.: Изд-во РАГС, 2006. – 34
38. Тихомиров Б.И. Теоретические основы экономической конфликтологии. Учебное пособие. - Санкт-Петербург: 2003. 101с.
39. Экономическая конфликтология: учебное пособие /Ю.Н.Юденков, Р.В.Пашков,В.В.Кононов: под. общ. Ред.. В.И.Якушина. – Москва: КНОРУС, 2017
40. Економічна теорія : Підручник/ В. М. Тарасевич, В. В. Білоцерківець, С. П. Горобець, О. В. Давидов та ін.; За ред. В. М. Тарасевича; М-во освіти і науки України, Нац. металургійна акад. України . -К.: Центр навчальної літератури, 2006. -779 с.

Допоміжна

1. Анцупов А., Введение в конфликтологию. Как предупреждать и разрешать межличностные конфликты / А. Анцупов. А. Малышев. – Ужгород: Патент, 1995. – 101 с.
2. Бабосов Е. Конфликтология / Е. Бабосов. – Минск: Тетра Системс, 2000. – 464 с.

3. Дмитриев А.В. Введение в общую теорию конфликтов / А.В. Дмитриев, В.Н. Кудрявцев. – М. МАЭП, ИИК «Калита», «Собрание», 1998. – 158 с.
4. Зеркин Д.П. Основы конфликтологии.: Курс лекций / Д.П. Зеркин. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – 480 с.
5. Кашапов М.М. Теория и практика решения конфликтных ситуаций. Учебное пособие / М.М. Кашапов. –Ярославль: Ремдер, 2003. – 183 с.
6. Козер Л. Функції соціального конфлікту / Люіс Козер. – М.: Идея-пресс, 2000. – 175 с.
7. Конфликтология. Вопросы-ответы: Учеб. пособие. / под ред. проф. В.П. Ратника. – М.: ЮНИТА-ДАНА, 2004. – 240 с.
8. Конфликтология: Учебник / Под ред. А.Кармина. – СПб.: Издательство «Лань», 2001. – 448 с.
9. Конфліктологія: Навч. посіб. / За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.
10. Конфліктологія: Навчальний посібник-практикум. – За ред. М.П. Гетьманчука, П.П. Ткачука. – Львів: ЛІСВ, 2007. – 307 с.
11. Конфліктологія: підручник / за ред. Л.Герасіної і М.Панова. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
12. Нагаєв В. Конфліктологія (модульний варіант) / В. Нагаєв – К.Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
13. Основы конфликтологии: Учебное пособие / под ред. В.Н.Кудрявцева. – М.: Юристь, 1997 – 200 с.;
14. Примуш М. Конфліктологія. Навчальний посібник / М. Примуш – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 288 с.
15. Рубин Дж. Социальный конфликт: эскалация, тупик, разрешение./ Дж. Рубин, Д. Пруйт, Ким Хе Сунг. – СПб: прайм-ЕВРОЗНАК, 2001. – 352 с.
16. Штанько М.А. Региональные конфликты в современном мире: Учебное пособие./ М.А. Штанько – Томск: Изд-во ТПУ, 2006. - 93 с.
17. Яхно Т.П., Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів. Навч.посіб. / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
2. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
3. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
4. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри

_____ С. А. Остапенко

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН З ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва змістового модулю	Кількість годин за видами занять та період вивчення дисципліни						Дата поточного контролю
		Лекції		Практичні		Самостійна робота		
		год.	дата	год.	дата	год.	дата	
1	Змістовий модуль 1. Економічна конфліктологія	4	Весень 2019	2	Весень 2019	56	Жовтень- листопад 2019	28.10.2019 р.
2	Змістовий модуль 2. Політична конфліктологія	4	Весень 2019	2	Весень 2019	52	Грудень 2019	05.01.2020 р.
3	Індивідуальне завдання							05.01.2020 р